

доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp\\_2014\\_4\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2014_4_27).

2. Лісова Т. В. Деякі питання правового регулювання управління у сфері використання й охорони земель / Т. В. Лісова // Проблеми законності. 2012. Вип. 118. С. 67-75. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz\\_2012\\_118\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2012_118_10).
3. Галаган Т. І. Теоретико-методологічні основи створення штучних земель / Т. І. Галаган // Економічний форум. - 2016. - № 2. - С. 151-154. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor\\_2016\\_2\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_2_24).

**УДК 631.58.631.582**

## **АДАПТИВНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В СУЧАСНОМУ ГОСПОДАРЮВАННІ**

**О.І. Кучер**, здобувач вищої освіти,  
**І.В. Смірнова**, асистент - науковий керівник  
*Миколаївський національний аграрний університет*

Одним з найважливішим резервів зростання врожайності і його стабільності є найбільш повна реалізація потенційної продуктивності вирощуваних культур (сортів), ефективне використання ґрунтово-кліматичних, матеріальних та інших ресурсів на основі оптимізації агроекологічного районування сільськогосподарських культур, конструювання продуктивних і стійких агроecosystem. Для вжиття необхідних заходів, що забезпечують формування високопродуктивних рослин, потрібен діагноз біологічного стану посіву. Для цієї мети служить біологічний контроль.

Світовий досвід свідчить про необхідність переходу до так званої "біологізації" технологій, що передбачає максимальне узгодження їх з біологічними вимогами культури, до стратегії інтегрованого використання генетичних, природних і технологічних факторів. В інтегрованій системі вирощування сільськогосподарських культур все більше зростає роль сорту, тому що він є надійним і економічно вигідним фактором збільшення врожайності і її стабільності.

Необхідність урахування впливу на продуктивність рослин багаточисельних факторів, що сильно варіюють у динаміці (біологічних особливостей рослин, ґрунтових, кліматичних, агротехнічних, економічних та інших факторів), обумовлює розвиток системного підходу до керування формуванням врожаю на основі моделювання. Точний розрахунок із застосуванням математичних моделей і обчислювальної техніки забезпечує найбільш ефективне використання ресурсів з урахуванням росту родючості ґрунту і охорони навколишнього природного середовища. Це підвищує об'єктивність, точність рішення завдань оптимізації в порівнянні з традиційними методами прийняття рішень на основі практичного досвіду й інтуїції.

Надзвичайно актуальною є проблема раціонального розміщення традиційних культур. Оптимізація розміщення угідь, культур, удосконалення структури посівних площ в Україні ще мають значні резерви, оскільки спеціалізація виробництва в ряді районів мають протиріччя з природними факторами. Раціональне вирішення цього завдання може дати помітне збільшення виробництва продукції та вирішити цілий ряд екологічних питань без особливих матеріальних витрат.

Основою кожної системи землеробства є сівозміна. Перше наукове тлумачення сівозміни було сформульовано у вигляді теорії плодозміни ще на початку XIX ст. А. Теєр обґрунтував її доцільність, виходячи з своєї теорії гумусного живлення рослин, з якої випливає необхідність чергування культур, що виснажують ґрунт і збагачують його гумусом. Вже всередині цього століття також необхідність вже розглядали з позиції теорії мінерального живлення Ю. Лібиха, тобто з точки зору однобічного виснаження ґрунту на елементи живлення.

Загалом склався всебічний підхід до оцінки значення сівозміни, в основі якої є такі критерії: регулювання режиму органічної речовини ґрунту і мінеральних елементів живлення; підтримання задовільного структурного стану ґрунту та інших фізичних властивостей; регулювання водного балансу агроценозів; запобігання процесів ерозії та дефляції; зменшення забур'яненості посівів; регулювання фітосанітарного стану ґрунту.

Сівозміни відіграють вирішальне значення в запобіганні ерозійних процесів. Від підбору культур за їх ґрунтозахисною здатністю і чутливістю до змитості ґрунтів залежить продуктивність ріллі і охорона ґрунтового покриву. Формування сівозмін у складних ерозійних ландшафтах відбувається з урахуванням поділу території і крутизни схилів. При цьому поділ схилів за крутизною, поданий в загальній схемі класифікації земель, має різне визначення.

У процесі інтенсифікації землеробства підсилилась оцінка значення органічної речовини ґрунту, його гумусного стану. Забезпеченість ґрунтів органічною речовиною визначає можливості мінімізації обробітку ґрунту і відповідно зменшенням енергетичних витрат, сприяє підвищенню стійкості землеробства за несприятливих погодних умовах. Першочерговим завданням оптимізації режиму органічної речовини ґрунту є регулювання кількості і якості мобільної органічної речовини на нормативній основі.

Адаптивні системи землеробства повинні бути побудовані на таких принципах, щоб відновлення гумусу в ґрунтах не вимагало спеціальних витрат, а було б наслідком заходів, спрямованих на підвищення продуктивності агроценозів і захисту ґрунту від різних видів деградації. Зокрема, нарощування запасів органічної речовини в ґрунті за допомогою органічних добрив доцільно до тієї межі, за якої є можливість збільшення урожайності з урахуванням окупності витрат.